Konsument verket • KO

Marknadskontroll 2024:3

Vaggor och spädbarnssängar

Granskning av produktsäkerhet för upphängda vaggor och trävaggor med spjälor

Marknadskontroll 2024:3 *Vaggor och spädbarnssängar:*
Granskning av produktsäkerhet för upphängda vaggor och trävaggor med spjälor
Konsumentverket 2025

Sammanfattning

Konsumentverket har under 2024 genomfört en marknadskontroll av vaggor och fokuserat på mjuka, upphängda vaggor och trävaggor med genomgående öppningar (spjälor) på kortsidan. Produkterna valdes ut efter en övergripande riskbedömning av produkter som ingår i standarden SS-EN 1130 Spädbarnssängar och vaggor[1].

Huvudsyfte med denna marknadskontroll är att undersöka om vaggorna uppfyller kraven i produktsäkerhetslagen och gällande europeisk säkerhetsstandard.

Resultatet är tydligt – ingen av vaggorna uppfyller samtliga säkerhetskrav i standarden. Totalt identifierades 111 brister, varav 82 procent rörde produktinformation och 18 procent konstruktion. De två vaggorna med minst antal brister hade fyra brister var. Två vaggor uppvisade 32 säkerhetsbrister var, fördelat på sex brister i konstruktion och 26 brister i produktinformationen.

Konsumentverket kommer att vidta åtgärder mot återförsäljare och tillverkare för att förbättra säkerheten och föreslå förbättringar av standarden vid nästa revidering.

[1] SS-EN 1130:2019 Spädbarnssängar och vaggor – Säkerhetskrav och provningsmetoder

Innehållsförteckning

1 Bakgrund 4
2 Resultat 5
Brister i konstruktionen 5
Brister i produktinformationen 6
3 Åtgärder och slutsatser 9
4 Genomförandet 10

1 Bakgrund

Produktsäkerhetslagen ställer krav på att varor som säljs till konsument ska vara säkra och inte orsaka personskador. Barn och bebisar är en särskild utsatt konsumentgrupp och därtill extra sårbara. Dödsfall på grund av säkerhetsbrister hos produkter förekommer och skador som man får i småbarnsåren kan påverka resten av livet.

Rapportering av olycksfall och anmälningar till Konsumentverket är inte vanligt förekommande när det gäller spädbarnssängar. En trolig orsak till låg andel anmälningar kan vara att föräldrar inte härleder eventuella olyckor till säkerhetsbrister hos produkten, utan tror att de själva har brustit i tillsyn och hantering av sitt nyfödda barn. Därför är en marknadskontroll från myndighetens sida viktig för att upptäcka eventuella säkerhetsbrister och få bort farliga spädbarnssängar från den svenska marknaden.

I en koordinerad marknadskontrollinsats i Europa (CASP) [2] under 2020 kom det fram att en del spädbarnssängar på marknaden inte uppfyller den nuvarande standardens säkerhetskrav.

I den senaste revideringen av standarden för spädbarnssängar och vaggor[3] år 2019 utökades standarden med säkerhetskrav för bland annat upphängda vaggor. Standarden kommer med stor sannolikhet att aktualiseras för översyn och justering under 2025 inom EU via CEN/TC 207 WG2. Konsumentverkets tillsynsinsats av spädbarnssängar kommer att ge viktig och användbar kunskap som kan ligga till grund för inspel och förslag på förbättringar av standarden.

Standarden SS-EN 1130:2019 omfattar både spädbarnssängar och vaggor. Inom dessa produktkategorier finns ett flertal olika produktvarianter. Efter en inledande sondering av den svenska marknaden, avgränsades kontrollen till att omfatta upphängda vaggor i mjukt tyg och vaggor med spjälor på kortsidan av sängen.

---

[2] Tex. CASP 2020 om bedsidecribs, CASP 2020, Coordinated activities on the safety of products - Publications Office of the EU (europa.eu)

[3] SS-EN 1130:2019 Spädbarnssängar och vaggor – Säkerhetskrav och provningsmetoder

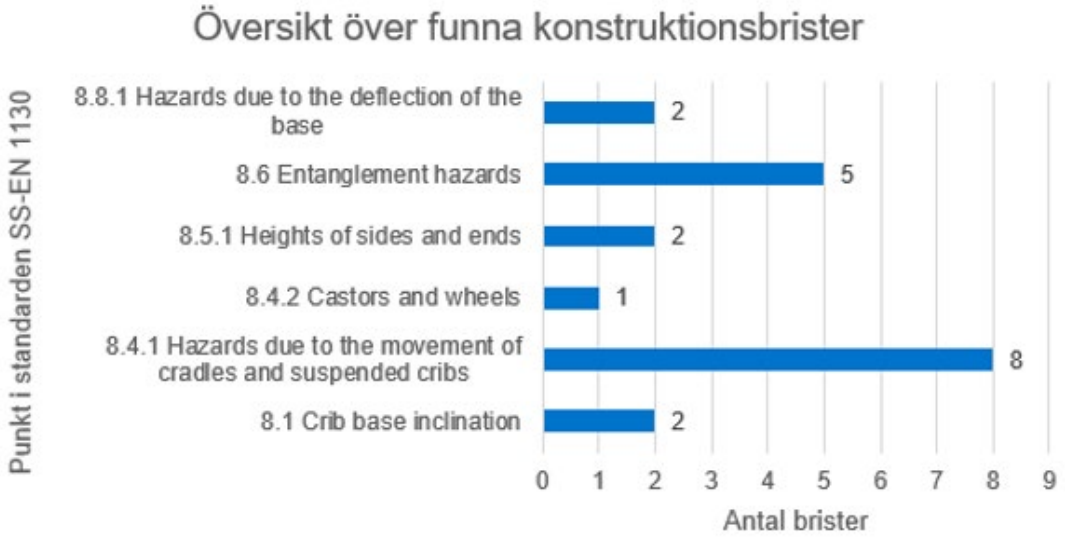
2 Resultat

Ingen av de sex vaggorna som ingick i marknadskontrollen klarar samtliga säkerhetskrav enligt gällande standard. Totalt har 111 brister hittats. 82 procent av dessa är brister i produktinformationen, 18 procent kan räknas till brister i konstruktionen.

Brister i konstruktionen

De identifierade konstruktionsbristerna rör följande punkter i standarden:

8.1 Crib base inclination (Lutning på spjälsängens botten)
8.4.1 Hazards due to the movement of cradles and suspended cribs (Risker på grund av rörelse hos vaggor och upphängda spjälsängar)
8.4.2 Castors and wheels (Hjul och länkhjul)
8.5.1 Heights of sides and ends (Höjder på sidor och gavlar)
8.6 Entanglement hazards (Risker för intrassling)
8.8.1 Hazards due to the deflection of the base (Risker på grund av deformation av botten)

Tabell 1: Översikt över funna konstruktionsbrister

Med åtta omnämningar identifierades flest konstruktionsbrister under punkten som rör vaggans rörelse (kravet 8.4.1). Däribland bedöms bland annat avståndet mellan vaggans ram och dess rörliga sängdel, samt lutningsvinkeln som vaggan uppnår sidledes. Överskrider vaggan den maximalt tillåtna lutningsvinkeln, riskerar barnet att rulla över oavsiktligt utan att kunna ta sig tillbaka till ryggläge. Hamnar barnet i en position så att näsa och mun täcks över riskerar barnet att kvävas. Om ett tryck uppstår mot barnets bröstkorg eller andningsvägar kan det hindra den fria andningen och barnet kan sluta andas. Är avståndet mellan vaggans ram och dess vaggande kropp för litet, riskerar användare att klämmas mellan dessa delar.

Nedan beskrivs riskerna med resterande konstruktionsbrister i standardens ordningsföljd.

8.1 Crib base inclination: De generella råden för spädbarn är att de ska sova på rygg på en plan yta för att sova säkert. Att sova i en böjd kroppsposition med hakan mot bröstet, kan blockera andningsvägar men möjliggör även att barnet rullar över i en position det inte kan komma ur på egen hand. Därtill ökar risken att andningen blockeras eller barnet inte får i sig ”ny luft” då utandningsluften inte ventileras bort, när barnet hamnar i en position med ansiktet mot ”väggen”. I standarden finns därför krav på en plan liggyta som gäller för alla vaggor och spädbarnssängar.

8.4.2 Castors and wheels
Låsbara hjul förhindrar att sängen kan börja förflytta sig oavsiktligt eller efter att ha knuffats av ett syskon eller ett husdjur utan att det uppmärksammas. Risken finns att vaggan då välter.

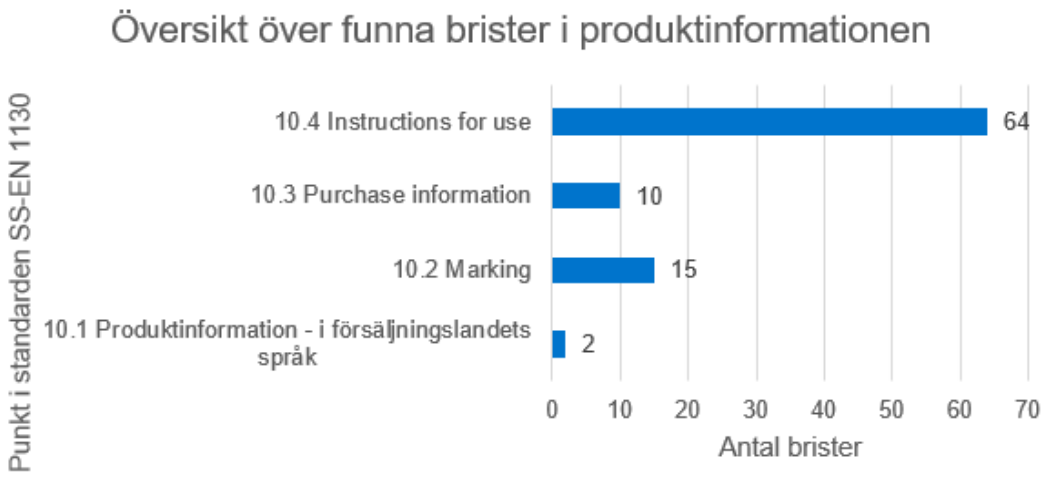
8.5.1 Heights of sides and ends
Standarden har minimikrav på sängsidor för att förhindra att barnet rullar ut ur vaggan och faller ned på underlaget. Risken att barnet åtdrar sig huvudskador vid ett sådant fall är mycket stor på grund av spädbarnets anatomi.

8.6 Entanglement hazards
Standarden anger minimikrav för snörenas diameter eller bandens bredd, samt krav på snörenas längd för att förhindra att en ögla kan formas runt barnets hals och orsaka strypning.

8.8.1 Hazards due to the deflection of the base
Ett för mjukt underlag riskerar att barnet hamnar i en ofördelaktig sovposition som dessutom riskerar att blockera andningsvägarna eller att kroppsdelar kläms i mellanrum som skapas på grund av deformation av sängens botten.

Brister i produktinformationen

De identifierade bristerna när det gäller produktinformation återfinns i alla delar av informationskraven, det vill säga märkningen på produkten, försäljningsinformationen och bruksanvisningarna brister. Dessutom fanns den nödvändiga informationen inte på svenska för två vaggor, vilket är ett krav enligt standarden men även utifrån svensk produktsäkerhetslagstiftning. Produktinformationen är avgörande för konsumentens köpbeslut och inte minst för en säker montering och användning av produkten och utgör därmed ett relevant säkerhetskrav.

Tabell 2: Översikt över funna brister i produktinformationen

Bruksanvisning

Bruksanvisning ska medfölja produkten. När ingen fysisk bruksanvisning följer med produkten, försämrar det konsumentens möjlighet att montera och använda produkten enligt tillverkarens anvisningar. Att endast bifoga en QR-kod, som gör att konsumenten kan nå bruksanvisningen digitalt, är inte tillräckligt.

För varor utsläppta på marknaden från och med den 13 dec 2024 framgår uttryckligen av EU-förordning 2023/988 om allmän produktsäkerhet, GPSR, att en vara ska åtföljas av en bruksanvisning, och att en ekonomisk aktör *dessutom* kan tillhandahålla en bruksanvisning i digital form genom till exempel en QR-kod.

Bruksanvisningen ska vara utformad så att en korrekt montering kan genomföras av konsumenten. I ett fall var bruksanvisningen – trots bild – otydlig med risk för att konsumenten monterar en säkerhetsrelevant del åt fel håll, vilket i det fallet påverkade vaggans gungningsvinkel.

Märkning av produkten

En korrekt märkning av produkten ger konsumenterna nödvändig information om produkten och dess tillverkare men även de mest centrala varningar behöver finnas på själva produkten. Märkningen behöver vara permanent och tydligt läsbar. Produkten ska vara säker under hela sin livslängd. Där spelar märkningen av produkten en viktig roll och ger även andrahandsköpare relevant information om produkten.

Försäljningsinformation

Redan vid köpbeslutet behöver konsumenterna upplysas om att spädbarnssängen ej lämpar sig för barn som kan sitta eller dra sig själv upp till knäande eller till stående position. Konsumenterna behöver även upplysas om vikten av att läsa bruksanvisningen innan användning av produkten. I fysiska butiker kan denna information framgå på varans förpackning. Granskningen visar att denna typ av information saknas hos samtliga vaggor. Vid försäljning via webben behöver denna information finnas bland

informationen i återförsäljarens webbshop. Den granskningen har dock inte genomförts i denna kontroll. Konsumentverkets erfarenhet är dock att det inte är ovanligt att relevant försäljningsinformation saknas i webbutiker.

3 Åtgärder och slutsatser

I största allmänhet behöver det förtydligas att resultatet av denna marknadskontroll inte kan fungera som underlag för slutsatser avseende hur den svenska marknaden för spädbarnssängar ser ut i sin helhet. Urvalet av stickprovet är ett resultat av Konsumentverkets samlade kompetens och erfarenhet av att identifiera varor som eventuellt inte uppfyller uppsatta säkerhetskrav. Omfattningen av de identifierade bristerna är dock oroväckande, speciellt då produkten är avsedd för de allra minsta barnen. Av de talrika bristerna i produktinformationen att döma, förstår företagen inte vikten av denna ur ett säkerhetsperspektiv.

Konsumentverket kommer att inleda tillsynsärenden mot återförsäljare och tillverkare i Sverige i syfte att säkerställa att varorna anpassas till standardens säkerhetskrav och ingripa mot de varor som inte är säkra. Ett tillsynsärende innebär att berörda företag kommer att få ta del av Konsumentverkets bedömning av bristerna utifrån provningsrapporten. Provningens resultat och den interna riskbedömningen utgör den samlade bedömningen av produkten och ligger till grund för Konsumentverkets bedömning av nödvändiga åtgärder.

Företagen ges möjlighet att yttra sig till Konsumentverket och beskriva vilka åtgärder de tänker vidta för att undanröja riskerna. Myndigheten eftersträvar frivilliga rättelser, men har även möjlighet att utfärda tvingande beslut på åtgärder.

Vid en återkallelse kommer Konsumentverket – där det bedöms som nödvändigt – att förstärka företagens ansträngningar att nå ut med återkallelseinformation till konsumenter genom att publicera informationen på myndighetens webbplats och information till landets medier.

Konsumentverket kommer att ta med sig förslag på förbättring av standarden i den kommande revideringen av standarden. Förslagen riktar sig in på en tydligare formulering i en del krav för att öka läsbarheten och minskar tolkningsutrymmet för ett antal krav.

Tillverkare och återförsäljare av barnartiklar generellt och av spädbarnssängar enligt EN 1130 speciellt vars produkter inte valdes ut i denna marknadskontroll, uppmanas att gå igenom sitt sortiment och säkerställa att sortimentet lever upp till tillämpliga säkerhetskrav.

Marknadskontrollen genomfördes innan det nya regelverket för produktsäkerhet, GPSR, skulle börja tillämpas. Det är viktigt att respektive ekonomisk aktör gör sig bekant med de nya produktsäkerhetsreglerna, inte minst då till exempel kravet på märkning av produkten har förstärkts.

4 Genomförandet

Konsumentverkets marknadskontroll består av ett begränsat stickprov av vaggor som gick att köpa på den svenska marknaden våren 2024. Vilka vaggor som skulle ingå i stickprovet bestämdes utifrån Konsumentverkets samlade erfarenhet i stort och med erfarenheterna från den specifika produktkategorin spädbarnssängar samt en analys av kraven i gällande standard.

Vid denna marknadskontroll lades fokuset på vaggor med spjälor på kortsidorna, samt mjuka upphängda vaggor.

Varuproven köptes in via online-butiker i april 2024 och skickades därefter till det ackrediterade laboratoriet UL Solutions i Italien[4], för provning.

Samtliga provningsrapporter från laboratoriet var klara i oktober 2024, varefter Konsumentverket genomförde egna riskbedömningar på varorna för att fånga upp eventuella risker som inte tas omhand av standarden. I ett fall behövdes en kompletterande provning på testlabb genomföras under våren 2025 för att utreda säkerhetsrisker på grund av otydlig bruksanvisning och dess påverkan på vaggans säkerhet.

Tillsynsärendena mot återförsäljare, alternativt tillverkare handläggs enligt Konsumentverkets rutin för ärendehandläggning.

[4] IISG S.r.l. - UL Solutions. www.ul.com

Konsumentverket, Box 48, 651 02 Karlstad
Telefon: 0771-42 33 00. **konsumentverket.se**